

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/167/2022
Identifikačné číslo spisu: 1019201668
Dátum vydania rozhodnutia: 27. júna 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:1019201668.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: P. P. W., A.. XX.XX.XXXX, W. W. X, XXX XX W., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 67977-2/2019-BA zo dňa 09. októbra 2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č.k. 8Sa/98/2019 - 61 zo dňa 4. mája 2022, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Účastníkom konania nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

O d ô v o d n e n i e

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Bratislave napadnutým rozsudkom č. k. 8Sa/98/2019-61 zo dňa 4. mája 2022, podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 67977-2/2019-BA zo dňa 09. októbra 2019, ktorým podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č.461/2003 Z.z.“) zamietla odvolanie žalobcu podané proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava z 24.7.2019, č. 200-128838-CA04/2019 vo veci zániku nároku na materské, a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava potvrdil. Právo na náhradu trov konania žalobcovi nepriznal.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 2, písm. a/, § 30, písm. a/, b/, § 49 ods.1, 2, písm. d/, § 51 ods. 2, § 3 ods. 1, 2, 3, 4 a zákona č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného

použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, keď preskúmané rozhodnutia Sociálnej poisťovne vydané v oboch stupňoch sú vecne správne a zákonné.

3. Z pripojeného administratívneho spisu krajský súd zistil, že žalobca na základe Žiadosti o materské č. B 1085543 doručenej pobočke Sociálnej poisťovne v Bratislave dňa 04.02.2019 a dohody s matkou dieťaťa zo dňa 04.02.2019, prevzal od 04.02.2019 do svojej starostlivosti maloletého P. W., A.. XX.XX.XXXX, pričom nárok na materské, si uplatnil titulom zamestnanca spoločnosti Volkswagen Slovakia, a.s., so sídlom v Bratislave, s ktorou mal pracovný pomer uzavretý v období od 02.10.2017 do 31.01.2019 a ktorý bol ku dňu 04.02.2019 jeho jediným pracovným pomerom. Od 11.02.2019 mu súčasne vznikol ďalší pracovný pomer so spoločnosťou EFTEC (Slovakia) s.r.o.. Pobočka Sociálnej poisťovne mu rozhodnutím č. 200-034577-CA04/2019 zo dňa 20.02.2019 priznala od 04.02.2019 nárok na materské vo výške 37,90395000 eur na deň za obdobie, počas ktorého spĺňal podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti, najdlhšie do uplynutia 28 týždňov od vzniku nároku na materské, za predpokladu splnenia aj ostatných podmienok nároku. Nakoľko počas trvania nároku na materské začal žalobca od 11.02.2019 vykonávať zárobkovú činnosť v novom zamestnaní, v ktorom jeho týždenný pracovný úväzok 37,5 hod. predstavoval plný pracovný úväzok, čo mu bránilo vo výkone riadnej a plnohodnotne prevzatej starostlivosti o dieťa, nárok mu pre nesplnenie ostatných podmienok od uvedeného dňa zanikol. Pobočka Sociálnej poisťovne Bratislava prvostupňovým rozhodnutím č. 200-128838-CA04/2019, zo dňa 24.07.2019 rozhodla o zániku nároku žalobcu na materské od 11.02.2019, pre riadne neposkytovanie starostlivosti o dieťa, prevzatej od matky dieťaťa. O odvolaní žalobcu proti tomuto rozhodnutiu rozhodla žalovaná rozhodnutím č. 67977-2/2019-BA zo dňa 09. októbra 2019, tak, že podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. odvolanie žalobcu zamietla a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava potvrdila.

4. Krajský súd poukazom na to, že cieľom sociálneho poistenia je zabezpečiť zúčastneným osobám ochranu v období straty príjmu z ekonomickej činnosti v dôsledku vzniku zákonom predvídaných sociálnych udalostí, majúcich za následok nemožnosť výkonu práce alebo pokles pracovnej schopnosti, resp. zníženie alebo stratu príjmu zo zárobkovej činnosti, uviedol, že účelom nemocenského poistenia, z ktorého sa poskytuje dávka materského, je zmiernenie straty príjmu a predpokladom jeho naplnenia je, že poistenec nepracuje vôbec, alebo len v obmedzenom rozsahu, umožňujúcom riadnu starostlivosť o dieťa. Krajský súd ďalej uviedol, že právna úprava zakotvená v zákone o sociálnom poistení, nevyklučuje poskytnutie dávky materského otcovi dieťaťa vykonávajúcemu zárobkovú činnosť, podmieňuje ho však prevzatím dieťaťa do starostlivosti tohto rodiča. Na splnenie uvedenej podmienky nepostačuje len jej formálna deklarácia v rodičovskej dohode, nevyhnutným je vytvorenie reálneho základu na poskytovanie starostlivosti. Posúdenie splnenia tejto osobitnej podmienky priznania nároku podľa ods. 2 v spojení s ods. 1 ust. § 49 zák. č. 461/2003 Z. z. (prevzatie a poskytovanie starostlivosti dieťaťu zo strany iného poistenca) súdom, je teda pre rozhodnutie veci kľúčovým.

5. Žalobné námietky, ktoré žalobca založil na nezákonnosti a riadnom neodôvodnení rozhodnutí žalovanej, krajský súd vyhodnotil ako nedôvodné. V danej súvislosti krajský súd poukázal na to, že k základným právam účastníka konania obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. Vychádzajúc z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (o. i. veci G. R. proti Š., rozsudok zo dňa 21.10.1999 týkajúci sa sťažnosti č. 30544/96, R. T. proti Š., rozsudok zo dňa 09.12.1994, týkajúci sa sťažnosti č. 18390/91, V. D. H. proti H., rozsudok zo dňa 19.04.1994, týkajúci sa sťažnosti č. 16034/90) a judikatúry Ústavného súdu SR (sp. zn. I. ÚS 226/03 zo dňa 12.05.2004, III. ÚS 209/04 zo dňa 23.06.2004, sp. zn. III. ÚS 95/06 zo dňa 15.03.2006, sp. zn. III. ÚS 260/06 zo dňa 23.08.2006, sp. zn. III. ÚS 36/2010 zo dňa 04.05.2010, sp. zn. I. ÚS 114/08 zo dňa 12.06.2008), nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola súdom daná podrobná odpoveď. Krajský súd konštatoval, že napadnuté rozhodnutie žalovanej a aj rozhodnutia vydané v jemu predchádzajúcom (prvostupňovom aj odvolacom) konaní, nemožno vzhľadom k tomuto zadefinovaniu označiť za nezákonné. Žalovaná riadne odôvodnila svoj postup a zreteľným spôsobom ozrejnila dôvody podložené právnou argumentáciou, pre ktoré žalobcovi nárok na materské dňom 11.02.2019 zanikol.

6. Krajský súd nesúhlasil s argumentáciou žalobcu, keď poukázom na absenciu definície starostlivosti o dieťa v zákona č. 461/2003 Z.z., namietal nesprávny výklad žalovanej vo vzťahu k takejto starostlivosti a jej definíciu na podporu svojej argumentácie o nesprávnosti a nezákonnosti postupu žalovanej prevzal zo zákona o rodičovskom príspevku č. 571/2009 Z.z. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že materské je sociálna dávka poskytovaná sociálnou poisťovňou z nemocenského poistenia za podmienok výlučne upravených zákonom o sociálnom poistení, ktorého účelom je v zmysle § 2 písm. a/ kompenzácia straty príjmu, vzniknutá priamo poistencovi, uplatňujúcemu si nárok na materské v dôsledku tehotenstva, materstva, resp. prevzatím dieťaťa do svojej starostlivosti, o ktoré sa aj skutočne stará. Na rozdiel od tejto sociálnej dávky, rodičovský príspevok je štátna dávka, o ktorej rozhoduje úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, je upravená zákonom č. 571/2009 Z.z. a podľa § 1 ods. 2 ním štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa. Pokiaľ zákon určitú problematiku neupravuje, môže odkázať na podobné (analogické) použitie inej normy na daný prípad, čo však v tomto prípade nie je možné. Ide o dve rozdielne dávky, poskytované rozdielnymi povinnými subjektami - správnymi orgánmi, riešiacie úplne iný druh sociálnej situácie, upravené dvoma rôznymi zákonmi rovnakej právnej sily, bez vzťahu lex specialis jedného voči druhému a bez možnosti využitia analógie legis.

7. Krajský súd upriamil pozornosť žalobcu na názor Najvyššieho správneho súdu SR, ktorý v rozsudku sp. zn. 7 Sžsk 50/2020 zo dňa 27.10.2021 konštatoval, že na účely vzniku nároku na materské je potrebné pojem „stará sa o dieťa“ podľa § 49 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov vykladať autonómne a nemožno ho obsahovo stotožňovať s pojmom „riadnej starostlivosti“ podľa zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. januára 2011. Kým zákon č. 461/2003 Z. z. na účely vzniku nároku na materské podľa § 49 predpokladá zo strany poistenca osobnú starostlivosť o dieťa, zákon č. 571/2009 Z. z. na účely vzniku nároku na rodičovský príspevok považuje podmienku riadnej starostlivosti o dieťa za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne, alebo inou plnoletou fyzickou, alebo právnickou osobou (§ 3 ods. 3 a 4 zákona č. 571/2009 Z. z.). Ďalej krajský súd konštatoval, že materské je nemocenskou dávkou, ktorá sa za splnenia zákonom stanovených osobitných podmienok (dĺžka nemocenského poistenia najmenej 270 dní, uplynutie 6 týždňov od pôrodu, vek dieťaťa do dovŕšenia 3 rokov), poskytuje z nemocenského poistenia, pričom sa jedná o opakujúcu sa peňažnú dávku, poskytovanú za dni a nahrádzajúcu mzdu alebo plat. Táto dávka všeobecne plní účel hmotného zabezpečenia v dôsledku materstva, u iného poistenca v dôsledku prevzatia dieťaťa do starostlivosti, a je podmienená stratou alebo znížením príjmu zo zárobkovej činnosti z tohto dôvodu (§ 2 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z.). Jeho účelom je hmotne zabezpečiť ženy ale aj mužov v čase, v ktorom nemôžu pracovať, resp. pre pokročilé tehotenstvo a po pôrode v súvislosti so starostlivosťou o novonarodené dieťa nemajú pracovať a zostanú bez príjmu a teda slúži na preklopenie časového obdobia, kedy v dôsledku vzniku konkrétnej sociálnej udalosti (starostlivosť o dieťa) poistenci nemôžu pracovať vôbec alebo len obmedzene, s následkom straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti. Citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 85 ods. 5 zák. č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce a právnu úpravu ustanovenú v § 166 ods. 1, 2 zákona č. 311/2001 Z.z. krajský súd konštatoval, že aj z tejto právnej úpravy je zrejmé, že poskytnutie materského v súvislosti s prevzatím dieťaťa do starostlivosti počas materskej dovolenky má svoje vyjadrenie v prehĺbení (rozšírení) starostlivosti o dieťa, inými slovami, k vytvoreniu reálnych podmienok na komplexnú 24 hodinovú starostlivosť o dieťa. Priamo to dotvára aj prvá veta dispozície ust. § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Aj v bode 19 Preambuly Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20.06.2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ, sa uvádza: „V záujme podpory rovnomerného rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi a možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi už v rannom veku detí, by sa malo zaviesť právo na otcovskú dovolenku pre otcov alebo pre rovnocenných druhých rodičov, ak sú uznaní vo vnútroštátnom práve a v rozsahu, v akom sú v ňom uznaní. Takáto otcovská dovolenka by sa mala čerpať v čase okolo narodenia dieťaťa a mala by byť jasne spojená s narodením na účely poskytovania starostlivosti.“ Je teda zrejmé,

že účelom nie je podpora otcov v poberaní materského ako peňažnej dávky, ale v tom, aby sa vo vyváženej miere osobne podieľali na rodinných povinnostiach a teda aj na starostlivosti o dieťa. Pokiaľ došlo po novelizácii zákona o sociálnom poistení zákonom č. 543/2010 Z. z. k priznávaniu materského bez toho, aby sa skúmalo, či poistenec skutočne sám zabezpečuje starostlivosť o dieťa, a postačovalo splnenie len formálneho prevzatia dieťaťa do starostlivosti na základe dohody s matkou dieťaťa, táto aplikačná prax nezodpovedala zneniu relevantných zákonných ustanovení o priznávaní materského ako nemocenskej dávky podľa zákona o sociálnom poistení. Ak následná aplikačná prax správnych orgánov odstránila toto pochybenie a náležite objasňuje aj starostlivosť o dieťa zo strany poistenca osobitne v každom individuálnom prípade, uvedený postup nemôže byť v rozpore so zákonom a ani v rozpore so zásadou legitímneho očakávania účastníka takéhoto právneho vzťahu (rozsudok NS SR sp.zn. 9Sžsk/60/2020). Ďalej krajský súd citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 28 ods. 1 písm. a/ zákona 36/2005 Z.z. o rodine, uviedol, že dávka materského, a v súvislosti s ňou prevzatie starostlivosti o dieťa, neslúži na prílepenie k príjmu, ale je jeho substitúciou, z dôvodu obmedzenia alebo straty príjmu na úkor úplnej starostlivosti o dieťa. Táto pomoc sa poskytne iba tomu, kto nedostáva pomoc z inej strany, je založená na preukázaní jej opodstatnenosti a na preukázaní chýbajúcej schopnosti zabezpečiť si príjem vlastným presvedčením. Samotná skutočnosť, že otec prakticky bezodkladne po deklarovanom termíne prevzatia dieťaťa do svojej starostlivosti a za tým účelom nastúpenia na rodičovskú dovolenku u svojho zamestnávateľa, sa za porovnateľných pracovných podmienok, zamestnal u ďalšieho zamestnávateľa na plný pracovný úväzok (37,5 hod./týždeň), naznačuje sledovanie iného zámeru, ako je poskytovanie starostlivosti maloletému dieťaťu, ktorá síce v zákone o sociálnom poistení definovaná nie je, ale jej zmysel, obsah a podstatu, nemožno odvodzovať od iného zákona, slúžiaceho úplne inému účelu. Pokiaľ zákon spája poskytovanie materského s čerpaním rodičovskej dovolenky otca, logicky ho spája s obmedzením pracovných aktivít tohto rodiča, korešpondujúcim súčasne so všeobecným účelom nemocenského poistenia podľa § 2 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z.. Podľa názoru krajského súdu v danom prípade podľa zistených skutkových okolností, k obmedzeniu pracovných aktivít otca z rozsahu plného pracovného úväzku, ani v spôsobe výkonu práce z hľadiska možnosti poskytovania starostlivosti maloletému dieťaťu od 11.02.2019 nedošlo a tým nemohlo dôjsť ani k realizácii plnohodnotnej starostlivosti o dieťa prevzaté od matky, ktorá bola na rodičovskej dovolenke a do pracovného procesu sa zaradila až dňa 08.07.2019, teda v čase posudzovania splňania podmienok starostlivosti o dieťa žalobcom.

8. Krajský súd nesúhlasil ani s námietkou žalobcu vo vzťahu k diskriminácii. K uvedenej námietke konštatoval, že samotný odklon od predchádzajúcej rozhodovacej praxe správnych orgánov nenapĺňa znaky diskriminácie a nie je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania. Zvlášť pokiaľ žalovaná v období po zmene svojho prístupu k posudzovaniu materského vo veciach s obdobným skutkovým a právnym stavom rozhodovala rovnako ako v prípade žalobcu. Takýto postup správneho orgánu, že sa odkloní od existujúcej rozhodovacej praxe a v nových rozhodnutiach zaujme opačný právny názor, než aký zaujal v obdobných právnych veciach v skôr vydaných rozhodnutiach, nemožno vylúčiť aj vzhľadom k tak činorodému legislatívnemu procesu, aký prebieha v období posledných rokov. Tento odklon súvisí s vyvíjajúcimi sa právnymi názormi aj na strane správnych orgánov, ktoré sú tiež nútené prispôbovať svoju rozhodovaciu prax rýchlo sa meniacim pomerom. Pokiaľ správny orgán v nových rozhodnutiach náležitým spôsobom odôvodní zmenu tohto právneho názoru, takéto rozhodnutie je v súlade s princípmi právneho štátu, najmä so zásadou právnej istoty a rovnosti účastníkov konania. V predmetnej veci žalovaná dostatočným spôsobom odôvodnila svoje rozhodnutie, keď individuálne uviedla, prečo v prejednávanej veci nedošlo k naplneniu zákonnej podmienky osobnej starostlivosti o maloleté dieťa zo strany žalobcu ako iného poistenca.

9. Krajský súd za nedôvodnú považoval tiež námietku žalobcu, ktorou namietal nezákonnosť postupu a rozhodnutí žalovanej nedodržaním lehôt, či spätným pozastavením výplaty dávok. Mal za to, že takýto jej postup je legitímny a drobné procesné pochybenia, ktoré sú navyše bez vplyvu na zákonnosť napadnutého rozhodnutia a celého konania, boli rozhodnutiami vydanými v odvolacom konaní odstránené. Podľa názoru krajského súdu závery správneho orgánu v preskúmvanej veci plne korešpondujú s obsahom administratívneho spisu, napadnuté rozhodnutie žalovanej ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, je v súlade so zákonom č. 461/2003 Z.z., obsahuje všetky náležitosti

príslušnými ustanoveniami tohto zákona vyžadované, ako aj skutočnosti, ktoré boli podkladom pre vydanie rozhodnutia a je z neho zrejmé, akými úvahami sa žalovaná pri hodnotení dôkazov riadila a z akých skutkových okolností vychádzala. Krajský súd nezistil ani pochybenie žalovanej v konaní, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozhodnutia, a preto žalobu ako nedôvodnú, postupom podľa § 190 SSP zamietol. O náhrade trov konania správny súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP a neúspešnému žalobcovi náhradu trov konania nepriznal.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu proti rozsudku krajského súdu

10. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. Namietal, že Krajský súd v Bratislave porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1, písm. g/ SSP). Navrhoval, aby kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 8Sa/98/2019-61 zo dňa 4. mája 2022 zmenil, tak, že zruší rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. 67977-2/2019-BA zo dňa 09. októbra 2019 a vec jej vráti na ďalšie konanie.

11. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca vytýkal krajskému súdu, že sa priklonil k názoru žalovanej, ktorá si nesprávne a hlavne účelovo začala zo dňa na deň vykladať právne normy bez akýchkoľvek relevantných legislatívnych zmien. Nesúhlasil s tvrdením krajského súdu, že takýto postup nemožno vylúčiť vzhľadom k čínorodému legislatívnemu procesu, považujúc jeho tvrdenie za nesprávne. Namietal, že takéto konanie žalovanej je v rozpore so zásadou právnej istoty, ktorá spočíva v jasnosti, určitosti, ale najmä v stálosti štátnych rozhodnutí.

12. Žalobca tiež namietal, že krajský súd si nesprávne vykladal a teda aj aplikoval sociálne zákony. Tvrdenia krajského súdu, že cieľom sociálneho poistenia je zabezpečiť zúčastneným osobám ochranu v období straty príjmu a že žalobca sa nebol schopný popri zamestnaní adekvátne starať o svoje dieťa, žalobca považoval spájanie týchto dvoch skutočností za absolútne irelevantné, majúc za to, že fakt, že matka dieťaťa v danom čase nepracovala, ešte neznamená, že sa o dieťa starala ona namiesto žalobcu. Mal za to, že tvrdenia krajského súdu sú absolútne nepreukázateľné a neobjektívne.

13. Ďalej žalobca nesúhlasil s tvrdením krajského súdu vo vzťahu k jeho námietke ohľadne nedodržania lehoty pre vydanie rozhodnutia a ani lehoty na výplatu dávky zo strany žalovanej. V danej súvislosti poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžk/8/2019. Podľa názoru žalobcu aj bezdôvodné nevyplatenie dávky v lehote určenej na jej výplatu nesie známky diskriminácie, a to z dôvodu, že keby bol ktokoľvek v omeškaní s plnením voči žalovanej, tak by si za to niesol zodpovednosť vo forme určitých sankcií a teda zmeškanie akejkoľvek lehoty či už ide o lehotu na vyplatenie dávky alebo lehotu na vydanie rozhodnutia nie je možné žiadnym spôsobom napraviť a takéto pochybenie odstrániť.

III.

Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti žalobcu

14. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu písomne vyjadrila podaním zo dňa 15.08.2022. Kasačnú sťažnosť žalobcu navrhla ako nedôvodnú zamietnuť. Zotrvála na svojom vyjadrení k žalobe zo dňa 29.12.2021 a v celom rozsahu sa stotožnila s odôvodnením rozsudku krajského súdu, ktorý považovala za vecne správny a zákonný.

15. Žalovaná nesúhlasila s námietkami žalobcu uvedenými v kasačnej sťažnosti. V súvislosti s namietaným odklonom od predchádzajúcej rozhodovacej praxe žalovaná uviedla, že vychádzajúc z právneho názoru Generálnej prokuratúry SR a tiež Najvyššieho súdu SR alebo Najvyššieho správneho súdu SR, Sociálna poisťovňa má nielen právo, ale aj povinnosť napraviť stav, ktorý nie je súladný s platnými právnymi predpismi. V danej súvislosti poukázala na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a to rozsudok sp. zn. 9Sžsk/74/2020 z 30.6.2021, sp. zn. 9Sžsk/117/2020 z 28.4.2021. Žalovaná trvala na tom, že zabezpečené dôkazy preukazujú, že žalobca od 11.02.2019

prestal splňať podmienku poskytovania starostlivosti dieťaťu. Uviedla, že žalobca síce deklaroval splnenie tejto podmienky dohodou uzatvorenou s matkou dieťaťa, avšak z okolností prípadu je zrejmé, že skutočné správanie rodičov tejto dohode nezodpovedalo. Z uvedeného dôvodu mu nárok na materské podľa § 51 ods. 2 zákona od 11.02.2019 zanikol. K námietke ohľadom nedodržania 60 dňovej lehoty na rozhodnutie žalovaná uviedla, že vytýkané nedostatky sú iba formálneho charakteru a nemajú vplyv na zákonnosť žalobou napadnutého rozhodnutia. Tvrdila, že materské za obdobie od 2. 2. do 10. 2. 2019 bolo žalobcovi vyplatené vo výplatnom termíne dňa 15. 03. 2019 súlade s ustanovením § 116 zákona a za obdobie od 11.02.2019 pobočka Sociálnej poisťovne materské nevyplatila, čím zabránila vzniku preplatku na nemocenskej dávke.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

16. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva. Podľa ust. § 101e ods. 1,2 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

17. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. h SSP) v spojení s § 438 ods. 2 SSP preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť žalobcu prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

18. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 8Sa/98/2019-61 zo dňa 4. mája 2022, ktorým krajský súd podľa § 190 SSP zamietol žalobu podanú žalobcom. Predmetom súdneho prieskumu bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 67977-2/2019-BA zo dňa 09. októbra 2019, ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. odvolanie žalobcu zamietla a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava z 24.7.2019, č. 200-128838-CA04/2019 potvrdila. Uvedeným prvostupňovým správnym rozhodnutím bolo rozhodnuté vo veci zániku nároku na materské.

19. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku krajského súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich kasačný súd neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

20. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred

správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

21. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

22. Kasačný súd preskúmal rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci konania o kasačnej sťažnosti skúmal aj napadnuté rozhodnutia žalovanej, vydané v oboch stupňoch, ako aj konanie im prechádzajúce, najmä z toho pohľadu, či krajský súd správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutých rozhodnutí žalovanej. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovanej náležite postupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti správnych rozhodnutí vykonal náležite v zmysle platnej právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z. z., v platnom znení, a svoju právnu úvahu, na základe ktorej ustálil svoj právny záver, aj riadne odôvodnil.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

23. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

24. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho

správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

25. Kasačný súd v súlade s citovanou právnou úpravou vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti žalobcu vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom spisu, s námietkami žalobcu uvedenými v kasačnej sťažnosti a dospel k záveru, že v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozhodnutia. Najvyšší správny súd považuje právne posúdenie preskúmvanej veci krajským súdom v zásadnej otázke týkajúcej sa posúdenia nároku na materské u žalobcu za správne a súladné so zákonom.

26. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia, konanie vo veciach sociálneho poistenia a konanie vo veciach vymáhania pohľadávok. (§ 1 ods.1)

27. Podľa § 2 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z., sociálne poistenie podľa tohto zákona je nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva.

28. Podľa § 13 ods. 1 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z. z., z nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytujú nemocenské dávky, a to materské.

29. Podľa § 30 zákona č. 461/2003 Z. z., zamestnanec má nárok na nemocenskú dávku, ak a) splnil podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannej lehote a b) nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa § 138 ods. 1, okrem príjmu, ktorý sa poskytuje z iného dôvodu, než za vykonanú prácu, za obdobie trvania dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky uvedeného v § 33 ods. 1, § 39 ods. 1, § 48 ods. 1 a § 49 ods. 1.

30. Podľa § 49 ods. 1, ods. 2, písm. d/ zákona č. 461/2003 Z. z., iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti, má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie od dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

Iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode d matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov od pôrodu, a matka nepoberá materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok.

31. Podľa § 51 ods. 1,2 zákona č. 461/2003 Z. z., ak dieťa prevzala do starostlivosti iná fyzická osoba alebo právnická osoba z dôvodu, že sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské tomuto poistencovi zaniká dňom prevzatia dieťaťa do tejto starostlivosti a opätovne vzniká odo dňa prevzatia dieťaťa zo starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Nárok na materské trvá do uplynutia celkového obdobia trvania nároku na materské, najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.

Ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské.

32. Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 571/2009 Z. z., rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa.

33. Podľa § 3 ods. 3, 4 zákona č. 571/2009 Z. z., riadna starostlivosť o dieťa podľa tohto zákona je starostlivosť poskytovaná dieťaťu v záujme všestranného fyzického vývinu a psychického vývinu dieťaťa, najmä primeraná výživa dieťaťa, hygiena dieťaťa, výchova dieťaťa a dodržiavanie preventívnych prehliadok dieťaťa podľa osobitného predpisu.

Podmienka riadnej starostlivosti o dieťa sa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo právnickou osobou.

34. V prejednávanej príhode bola spornou otázka, či žalobca splnil podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorá je predpokladom pre priznanie a trvanie nároku na materské z nemocenského poistenia. Z uvedeného dôvodu najvyšší správny súd zameral svoju pozornosť na túto spornú otázku.

35. Kasačný súd sa touto právnou problematikou zaoberal vo svojich viacerých rozhodnutiach. K právnej otázke nároku otca na materské kasačný súd prijal zjednocujúce stanovisko uverejnené v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. 1/2022, ročník I., pod č. 5/2022 v znení právnych viet:

I. Na účely vzniku nároku na materské je potrebné pojem „staráť sa o dieťa“ podľa § 49 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov vykladať autonómne a nemožno ho obsahovo stotožňovať s pojmom „riadnej starostlivosti“ podľa zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. januára 2011.

II. Kým zákon č. 461/2003 Z. z. na účely vzniku nároku na materské podľa § 49 predpokladá zo strany poistenca osobnú starostlivosť o dieťa, zákon č. 571/2009 Z. z. na účely vzniku nároku na rodičovský príspevok považuje podmienku riadnej starostlivosti o dieťa za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne, alebo inou plnoletou fyzickou, alebo právnickou osobou (§ 3 ods. 3 a 4 zákona č. 571/2009 Z. z.).

36. Právne vety boli prijaté z rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Sžsk 50/2020 z 27. októbra 2021, v ktorom najvyšší správny súd konštatoval nasledovné:

„...29. Vychádzajúc z uvedeného kasačný súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť zásadnej námietke sťažovateľa, ktorou namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods.1, písm. g/ SSP, keď v preskúmvanej veci nesprávne a v rozpore s ustanovením § 49 ods.1 zákona o sociálnom poistení v jeho prípade posudzoval a vyhodnotil (ne)splnenie zákonných podmienok priznaného nároku na materské.....

31. Vychádzajúc z predmetu súdneho prieskumu kasačný súd úvodom poukazuje na to, že jednou so zákonom upravených foriem nemocenských dávok je aj materské (§ 48 až § 53 v spojení s § 2 písm. a/ a § 30 upravujúceho všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky zamestnanca, prípadne § 31 upravujúceho všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby). Materské je teda nemocenskou dávkou, ktoré sa za splnenia zákonom stanovených podmienok poskytuje z nemocenského poistenia, pričom sa jedná o opakujúcu sa peňažnú dávku, poskytovanú za dni a nahrádzajúcu mzdu alebo plat počas materskej dovolenky, respektíve rodičovskej dovolenky v prípade otca dieťaťa. Táto nemocenská dávka všeobecne plní účel hmotného zabezpečenia v dôsledku materstva, respektíve u iného poistenca v dôsledku prevzatia dieťaťa do starostlivosti, a to v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti z tohto dôvodu (§ 2 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z.z.). Účelom materského je preklenúť časové obdobie, kedy v dôsledku vzniku konkrétnej sociálnej udalosti (pôrod a následná starostlivosť o dieťa) poistenci nemôžu pracovať vôbec alebo len obmedzene, čo viedlo k strate alebo zníženiu príjmu zo zárobkovej činnosti.....

34. Z citovanej právnej úpravy (§ 49 ods.1,2, § 51 ods.1,2 zákona č. 461/2003 Z.z.) vyplýva vôľa zákonodarcu upraviť osobitné podmienky na vznik nároku na materské iného poistenca (predovšetkým otca), ktoré sú konkrétne upravené v § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., v zmysle ktorého iný poistenc má nárok na materské, ak tento prevzal dieťa do osobnej starostlivosti a o toto dieťa sa stará (v predmetnej veci žalobca mal prevziať dieťa do starostlivosti na základe dohody s matkou), vek

dieťaťa (materské sa vypláca najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa), pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti musel byť nemocensky poistený najmenej 270 dní, uplynutie 6 týždňov odo dňa pôrodu. Vzhľadom na to, že k prevzatiu dieťaťa do starostlivosti došlo na základe dohody s matkou, musí byť splnená i ďalšia podmienka, a to, že matka nesmie poberať materské alebo rodičovský príspevok. Zákonodarcu v právnej úprave ustanovenej v § 51 zákona o sociálnom poistení súčasne upravuje podmienky zániku nároku na materské.

35. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej, v predmetnej veci splnenie podmienky priznania nároku na materské žalobcovi sporné nebolo; sporným však zostalo splnenie osobitnej podmienky plynúcej z § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., a to, či žalobca na základe dohody s matkou podľa § 49 ods. 2 písm. d/ uvedeného zákona aj reálne vykonával starostlivosť o maloleté dieťa. V tomto smere najvyšší správny súd zastáva zhodný názor ako súd správny, že starostlivosť o dieťa musí byť založená na reálnom základe, t.j. iný poistenec sa musí o dieťa osobne starať, pričom táto skutočnosť vyplýva jednak zo samotnej dikcie § 49 ods. 1 veta prvá zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého iný poistenec na základe dohody s matkou „prevezme“ dieťa do starostlivosti, a ktorý sa o toto dieťa stará, čo treba vykladať tak, že iný poistenec čo do starostlivosti o dieťa zaujme miesto po matke (nahradí ju) a jednak z § 51 zákona č. 461/2003 Z.z., ktoré rieši prerušenie starostlivosti o dieťa a s ním spojený zánik nároku na materské v prípade, ak sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, prípadne z iných dôvodov. Ak by postačovala iba formálna starostlivosť o dieťa na základe dohody rodičov dieťaťa, respektíve starostlivosť zabezpečovaná inou osobou, ustanovenie § 51 zákona č. 461/2003 Z.z. by stratilo svoje opodstatnenie. Pokiaľ v tomto smere žalobca odkazoval na definíciu starostlivosti o dieťa plynúcu z § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 571/2009 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011, v zmysle ktorého sa podmienka riadnej starostlivosti o dieťa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba „zabezpečuje“ riadnu starostlivosť o dieťa osobne, alebo inou plnoletou fyzickou, alebo právnickou osobou, najvyšší správny súd konštatuje, že zákon č. 461/2003 Z.z. v ustanovení § 49 ods. 1 používa pojem „prevziať“ starostlivosť s dodatkom „a ktorý sa o toto dieťa stará“ a nie pojem „zabezpečiť“ starostlivosť, čo je nutné rozlišovať, keďže pojem „zabezpečiť“ je pojmom obsahovo širším, a teda môže zahŕňať aj starostlivosť o dieťa aj prostredníctvom iných osôb než sú samotní rodičia dieťaťa (porovnaj znenie § 3 ods. 1 písm. a/, 3 a 4 zákona č. 571/2009 Z.z. účinné do 31. decembra 2010) Najvyšší správny súd rovnako ako správny súd upriamuje pozornosť na to, že materské ako nemocenská dávka vyplácaná na základe nemocenského poistenia sa spravuje inými pravidlami než rodičovský príspevok majúci charakter štátnej sociálnej dávky. Systém sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike je totiž založený na troch pilieroch, ktorými sú poisťovací systém, systém štátnej sociálnej podpory a systém sociálnej pomoci. Poisťovací systém je príspevkovým systémom viažucim sa na výkon ekonomickej činnosti umožňujúcej fyzickej osobe byť poistencom, a teda aj plniť si povinnosti súvisiace s odvodovými povinnosťami pre prípad vzniku sociálnej udalosti, v dôsledku ktorej dochádza k strate výkonu zárobkovej činnosti. Účastník poistného vzťahu teda nárok na dávku za predpokladu, že si platí poistné, prípadne za neho platí poistné štát (napríklad poistné na starobné poistenie, nemocenské poistenie). V tomto systéme sa uplatňuje predovšetkým princíp zásluhovosti. Systém štátnej sociálnej podpory (pod ktorý možno zaradiť aj rodičovský príspevok) je systém, v rámci ktorého, ak nastane určitá a štátom uznaná sociálna situácia sa poskytnú štátne dávky. Na rozdiel od poisťovacieho systému sa nevyžaduje plnenie odvodovej povinnosti, nárok na tento typ dávky nie je podmienený účasťou na sociálno-poisťovacích právnych vzťahoch a ani príjmovými pomermi oprávnených osôb; platí zásada rovnakého zabezpečenia pre všetkých. Len pre úplnosť, najvyšší správny súd poukazuje na to, že tretí pilier tvorí systém sociálnej pomoci vychádzajúci predovšetkým z príjmových pomerov, ide o tzv. testované dávky poskytované tým osobám, ktoré to vzhľadom na svoju sociálnu a ekonomickú situáciu reálne potrebujú. Účel tohto systému spočíva v sociálnej pomoci a to tak, aby príjemcu tejto pomoci a jeho spoločenské prostredie čo možno najviac podnecovali k aktívnemu riešeniu nepriaznivej tak sociálnej ako aj materiálnej situácie. V tomto type systému sa uplatňuje princíp subsidiarity, čo znamená, že sociálna pomoc sa poskytne iba tomu, kto si nevie pomôcť sám alebo nedostáva potrebnú pomoc z inej strany. Zároveň dotvára systém náhradných zdrojov a je založená na preukázaní nielen jej opodstatnenosti (potrebnosti), ale zároveň aj na preukázaní chýbajúcej schopnosti zabezpečiť sa vlastným pričinením. Sociálna pomoc je financovaná zo štátneho

rozpočtu pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby v hmotnej núdzi na základe životného minima, ktoré je upravené v zákone č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

36. Skutkové okolnosti v danej veci potvrdzujú, že žalobca (otec dieťaťa) žiadosťou podanou u Sociálnej poisťovni pobočka Trnava žiadal o priznanie materského k dieťaťu xxx, z dôvodu, že na základe rodičovskej dohody odo dňa 29.8.2018 preberá dieťaťa do starostlivosti a jeho zamestnávateľom mu bola od 29.8.2018 poskytnutá materská / rodičovská/ dovolenka. Matka uvedeného dieťaťa žiadosťou z 27.8.2018 požiadala o odňatie rodičovského príspevku od 28.8.2018, nakoľko od uvedeného dátumu si otec dieťaťa uplatnil nárok na materské. Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Piešťany rozhodnutím z 25.9.2018 č. PN1/USVHL/SOC/2018/29493-3 žiadosti matky vyhovel a odňal jej rodičovský príspevok od 1.9.2018. Sociálna poisťovňa pobočka Trnava rozhodnutím z 5.12.2018 č. 200-031008-CA04/2018 žalobcovi priznala nárok na materské od 29.8.2018 a rozhodnutím č. 200-003600-CA04/2019 zo dňa 6.2.2019 rozhodla tak, že žalobcovi podľa § 51 ods. 2 zákona o sociálnom poistení od 1.9.2018 zanikol nárok na materské. O odvolaní žalobcu proti uvedenému rozhodnutiu rozhodla žalovaná rozhodnutím č. 38469-2/2019-BA zo dňa 24.4.2019, podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. tak, že zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila uvedené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Trnava (č. 200-003600-CA04/2019 zo dňa 6.2.2019). Vychádzajúce zo zistenia, že žalobca od 1.9.2018 začal vykonávať zárobkovú činnosť u zamestnávateľa xxx, a. s. v nezmenenom časovom rozsahu a s porovnateľným príjmom ako pred uplatnením nároku na materské, a prestal tak poskytovať dieťaťu starostlivosť prevzatú od matky dieťaťa, možno uzavrieť, že otec dieťaťa ako iný poistenec, ktorý dieťa prevzal do starostlivosti, a o toto dieťa sa nestaral osobne, v danom prípade sa uzavretá dohoda medzi ním ako iným poistencom a matkou podľa § 49 ods. 2 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z.z. javí za dohodu výslovne formálnu.

37. Vzhľadom k uvedenému kasačný súd zhodne s názorom krajského súdu dospel k záveru, že žalovaná ako aj prvostupňový správny orgán v danej veci postupovali v súlade so zákonom, pre rozhodnutie si zadovážili dostatok skutkových podkladov, na základe ktorých riadne zistili skutkový stav a zistené skutočnosti správne právne posúdili tak, že žalobcovi zanikol nárok na uplatnenú nemocenskú dávku - materské. Aj podľa názoru najvyššieho správneho súdu si žalobca po priznaní nároku na materské nevytvoril z pohľadu pracovných podmienok taký časový priestor, aby mohol oprávnenne tvrdiť, že poskytuje riadnu, faktickú a osobnú starostlivosť o maloleté dieťa, a teda že by riadne vykonával starostlivosť o maloleté dieťa, ktorá bola dovtedy poskytovaná zo strany matky dieťaťa. Z uvedených dôvodov kasačný súd vyhodnotil ako nedôvodnú kasačnú námietku, ktorou žalobca namietal nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom.

38. Najvyšší súd ako nedôvodnú vyhodnotil tiež námietku žalobcu týkajúcu sa nepreskúmateľnosti časti odôvodnenia rozsudku krajského súdu. V danej súvislosti kasačný súd upriamuje pozornosť tiež na to, že Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre (napríklad v náleze sp. zn. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 107/07, I. ÚS 378/2019) zdôraznil, že orgán štátnej moci by mal vo svojej argumentácii, obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia, dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, ako aj závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé, odôvodnenie má obsahovať dostatok dôvodov a ich uvedenie má byť zrozumiteľné a je povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania a musí spĺňať základné gramatické, lexikálne a štylistické hľadiská. Nedostatky odôvodnenia zakladajú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Uvedenou problematikou sa už viackrát zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) - napríklad v rozhodnutí Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30 konštatoval, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Rovnako ESLP pripomína, že rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. januára 1999). Judikatúra ESLP a ani Ústavného súdu Slovenskej republiky pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa

špecifická odpoveď práve na tento argument. V tomto smere kasačný súd podrobil prieskumu rozsudok krajského súdu a dospel k záveru, že tento atribúty preskúmateľnosti spĺňa. Z napadnutého rozsudku je zrejmý stručný priebeh administratívneho konania, zhrnutie napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie pre danú vec zásadných skutočností, zhrnutie argumentov žalobcu a vyjadrenia žalovanej a tiež posúdenie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov. Krajský súd v predmetnej veci dostačujúcim spôsobom reflektoval na žalobcom vznesené tvrdenia, na prerokúvaný prípad aplikoval relevantné hmotnoprávne a procesnoprávne ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov a svoje rozhodnutie, ktorým žalobu ako nedôvodnú zamietol, presvedčivo a náležite odôvodnil.

39. Kasačný súd vyhodnotil ako nedôvodnú tiež kasačnú námietku, ktorou žalobca namietal diskriminačný rozmer postupu Sociálnej poisťovne, trvajúc na to, že je všeobecne známe, že Sociálna poisťovňa bežne rozhoduje o poskytnutí rodičovského príspevku matkám, aj keď vykonávajú pracovnú činnosť, a preto pokiaľ Sociálna poisťovňa vyžaduje zanechanie pracovnej činnosti na strane otcov, ide o diskrimináciu na základe pohlavia, čo je v rozpore so zákazom diskriminácie v sociálnom zabezpečení v oblasti prístupu a poskytovania sociálneho poistenia. Uvedenou námietkou sa v dostatočnom rozsahu zaoberal a vyporiadal krajský súd, z ktorých dôvodov kasačný súd v ďalšom len odkazuje na argumentáciu správneho súdu, s ktorou sa stotožňuje.

40. Vychádzajúc z právnych záverov uvedených vyššie najvyšší správny súd po vyhodnotení dôvodov, vznesených v kasačnej sťažnosti žalobcu vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu, vyhodnotil námietky žalobcu, ktorými v kasačnej sťažnosti namietal nezákonnosť rozhodnutia krajského súdu z dôvodov podľa § 440 ods.1, písm. g/ S.s.p., za nedôvodné, ktoré nemohli spochybníť vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z týchto dôvodov potom najvyšší súd kasačnú sťažnosť žalobcu podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.“

37. Vychádzajúc z právneho názoru najvyššieho správneho súdu citovaného vyššie kasačný súd vyhodnotil námietky žalobcu, ktorými v kasačnej sťažnosti namietal nesprávne právne posúdenie veci správny súdom a dospel k záveru, že správny súd v prejednávanom prípade sa právnou otázkou zániku nároku žalobcu na materské, považujúc ju za zásadnú, riadne zaoberal a dal na ňu aj dostatočnú odpoveď.

38. Nad rámec uvedeného, najvyšší správny súd dodáva. Formálne prevzatie dieťaťa do starostlivosti otca v zmysle uzatvorenej dohody rodičov bez reálneho naplnenia jej obsahu nezodpovedá účelu materskej dávky. Napriek tomu, že pojem „starostlivosť“ nie je v zákone č. 461/2003 Z. z. definovaná, nemožno ani vychádzať z definície pojmu „riadna starostlivosť“ v zmysle zákona č. 571/2009 Z. z., pretože rodičovský príspevok je dávka iného charakteru. Najvyšší správny súd tiež v rozhodnutí sp. zn. 7Sžsk/85/2020 zo dňa 30. 11. 2021 vyslovil, že „rodičovský príspevok je štátnou sociálnou dávkou upravenou v osobitnom zákone, ktorou štát prispieva všetkým rodičom v rovnakej sume bez ohľadu na výšku dosiahnutého príjmu. Účelom materskej dávky nie je zvýšiť príjem rodiny, ale kompenzovať výpadok príjmu jedného z rodičov v dôsledku starostlivosti o dieťa.“

39. Model, keď žiadateľ o dávku v rámci jedného pracovnoprávneho pomeru čerpá rodičovskú dovolenku prezentujúc, že za účelom starostlivosti o narodené dieťa do troch rokov jeho veku a zároveň (a v súvislosti s nástupom na rodičovskú dovolenku) uzatvorí s tým istým, prípadne iným zamestnávateľom ďalší (nový) plnohodnotný pracovnoprávny vzťah, v rámci ktorého de facto deklaruje schopnosť naďalej reálne (a bez zmeny) vykonávať svoje pracovnoprávne povinnosti v rovnakom časovom rozsahu (v žalobcovom prípade 37,5 hod týždenne), ako tomu bolo v prvom pracovnom pomere (i napriek čerpaniu rodičovskej dovolenky za účelom plnenia svojich povinností spojených so starostlivosťou o dieťa), logicky koliduje zámeru zákonodarcu, keďže účelovo obchádza pravidlá podpory a ochrany zamerané na poskytovanie pomoci štátu (materského) rodičom, ktorí fakticky (reálne) realizujú starostlivosť o dieťa po narodení, a z tohto dôvodu sú na kompenzáciu výpadku príjmu z pracovného pomeru odkázaní.

40. Najvyšší správny súd zastáva názor, že vyhodnocovanie otázky, či došlo k faktickému prevzatiu dieťaťa do starostlivosti druhého rodiča, ako aj k faktickej zmene v starostlivosti o dieťa vykonávanej týmto druhým rodičom, je zo strany správnych orgánov opodstatnené a náležité. V danom prípade najvyšší správny súd považoval za dôvodné, aby sa správne orgány pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na materské, osobitne v rámci správnej úvahy vysporiadali v záujme zachovania účelu nemocenského poistenia aj s tým, či je možné, aby žiadateľ o dávku poskytoval starostlivosť dieťaťu napriek tomu, že počnúc dňom prevzatia starostlivosti o dieťa uzatvoril nový (ďalší) pracovný pomer s iným zamestnávateľom s týždenným pracovným časom - 37,5 hodín - zabezpečujúcim porovnateľný príjem ako pred nástupom na rodičovskú dovolenku.

41. Najvyšší správny súd obdobne ako krajský súd poukazuje na bod 19 Preambuly Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. 06. 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ, v ktorom sa uvádza: „V záujme podpory rovnomerného rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi a možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi už v rannom veku detí, by sa malo zaviesť právo na otcovskú dovolenku pre otcov alebo pre rovnocenných druhých rodičov, ak sú uznaní vo vnútroštátnom práve a v rozsahu, v akom sú v ňom uznaní. Takáto otcovská dovolenka by sa mala čerpať v čase okolo narodenia dieťaťa a mala by byť jasne spojená s narodením na účely poskytovania starostlivosti.“ Z uvedeného možno dôvodiť, že účelom nie je podpora otcov v poberaní materského ako peňažnej dávky, ale v tom, aby sa vo vyváženej miere osobne podieľali na rodinných povinnostiach, a teda aj na starostlivosti o dieťa, čo je v priamom rozpore s výkladom, ktorý prezentuje žalobca. Pokiaľ otec dieťaťa nezabezpečuje starostlivosť o dieťa osobne, nedochádza k rovnomernému rozdeleniu povinností súvisiacich so starostlivosťou o dieťa, a ani k možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi.

42. Žalobca zároveň poukázal na účelové vykladanie právnych noriem zo strany žalovanej bez akýchkoľvek relevantných legislatívnych zmien, pričom v tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že po novelizácii zákona č. 461/2003 Z. z. zákonom č. 543/2010 Z. z. k priznávaniu materského bez toho, aby sa skúmalo, či poistenec skutočne sám zabezpečuje starostlivosť o dieťa, postačovalo splnenie len formálneho prevzatia dieťaťa do starostlivosti na základe dohody s matkou dieťaťa, táto aplikačná prax nezodpovedala zneniu relevantných zákonných ustanovení o priznávani materského ako nemocenskej dávky podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Ak následná aplikačná prax správnych orgánov odstránila toto pochybenie a náležite objasňuje aj starostlivosť o dieťa zo strany poistenca osobitne v každom individuálnom prípade, uvedený postup nemôže byť v rozpore so zákonom a ani v rozpore so zásadou legitímneho očakávania účastníka takéhoto právneho vzťahu alebo považovaný za diskriminačný. Nemožno tiež vylúčiť, že sa správny orgán odkloní od existujúcej rozhodovacej praxe a v nových rozhodnutiach zaujme opačný právny názor, ako zaujal v rozhodnutiach v obdobných právnych veciach predchádzajúcich rozhodnutiach.

43. Najvyšší správny súd súčasne upriamuje pozornosť žalobcu na to, že uplatnenie nemocenskej dávky - materského je právom, nie povinnosťou nemocensky poistenej osoby. Napriek tomu, že oprávnenej osobe nárok na priznanie tejto nemocenskej dávky vznikne, nemá povinnosť o ňu požiadať (resp. ju čerpať). Režim rodičovskej dovolenky má poskytnúť ochranu inak pracujúcim rodičom na trhu práce a táto ochrana sa rodičovi poskytuje cielene a zámerne počas celého pracovného času. Práve na túto životnú situáciu je materské ako nemocenská dávka významovo uspošobené. Ak sa teda oprávnený rodič rozhodne uplatniť si tento nárok, naplnenie zákonných podmienok pre jeho priznanie nemôže byť len formálne a naplnenie účelu, na ktorý sa dávka poskytuje, nemožno opomenúť.

44. Vzhľadom k uvedenému vyššie kasačný súd vyhodnotil námietky žalobcu, vznesené v kasačnej sťažnosti, ktorými namietal nezákonnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ako nedôvodné, keďže tieto námietky neboli spôsobilé spochybníť vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu preto podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú.

45. O nároku na náhradu trov kasačného konania rozhodol kasačný súd tak, že účastníkom konania nárok na náhradu trov tohto konania nepriznal. Sťažovateľovi (žalobcovi) z dôvodu, že v tomto konaní

nemal úspech, (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanej ich nepriznal, keďže to nemožno spravodlivo požadovať. (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP)

46. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.